

БИОЛОГИЯ 9-СЫНЫП

Тарау атауы: Көбею

Сабақтың тақырыбы: Жыныс жолдары арқылы берілетін аурулар. Олардың алдын алу шаралары.

ОҚУ МАҚСАТЫ:

- Жыныстық жолдармен таралатын аурулардың салдарын және олардың алдын алу шараларын түсіндіру.

-
- **Жыныс жолдары арқылы жұғатын ауруларды** ежелгі махаббат құдайы – Венераның атымен *венералық* деп атайды. Жыныс жолдары арқылы берілетін аурулардың қоздырушыларына әртүрлі бактериялар мен вирустар, қарапайымдар (біржасушалы жануарлар) мен микроскопиялық саңырауқұлақтар жатады.

-
- **ЖИТС (СПИД)** – жұқтырып алған иммундық тапшылық синдромы – едәуір қауіпті вирустық жұқпа, ресми түрде ем қонбайтын және өлімге апаратын ауру. Қоздырушысы – адамның иммундық тапшылық вирусы – АИЖ (ВИЧ). Ол адамның лейкоцит жасушаларын зақымдайды, біртіндеп ұлпалық иммунитетін жояды.
 - **Жұғу жолдары** – В және С вирустық гепатиттері сияқты.

МЕРЕЗ (СИФИЛИС) –

- Қоздырушысы бактерия, ақшыл спирохета болып табылатын жұқпалы ауру. Қоршаған ортада бұл бактерия тұрақсыз. Мысалы, ол +50С температурада 15мин, қайнатқан кезде, кез келген зарарсыздандыратын заттар: сілті, хлор, қышқылмен әсер еткен кезде бірден жойылады. Бірақ ылғал, желдетілмейтін ортада, шамамен 37С температурада бірнеше сағат, тіпті бірнеше күн тіршілік етуі мүмкін. Сондықтан мерездің негізгі жұғу жолы – жыныстық қарым қатынас кезінде жүзеге асады. Ортақ, таза емес төсек жабдығы, ыдыс аяқ арқылы, сүю кезінде жұқпайды.

ПУТИ ЗАРАЖЕНИЯ СИФИЛИСОМ

• Половой путь

• Гемотрансфузионный
(через кровь)

• Трансплацентарный
(от матери к плоду)

- Мереz өте қауіпті, бүкіл ағзаға зиян келтіреді. Антибиотик ойлап тапқанға дейін, ол тек қауіпті емес, тіпті өліммен аяқталатын еді.

СОЗ (ГОНОРЕЯ) –

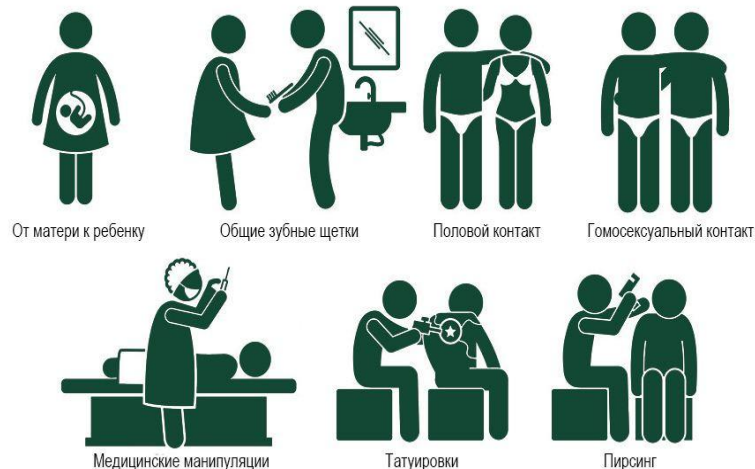
- Жыныстық қатынас арқылы жұғатын жұқпалы ауру. Создың қоздырғышы – шар тәрізді гонококк бактериясы. Жұғу жолдары мерездегідей.**
- Жыныс мүшелерінен басқа тікішектің, көздің, тамақтың шырышты қабықшасы зақымдануы мүмкін. Егер әйел созбен ауырып, жүкті болса, балаға жүктілік кезінде ауру жұқпауы мүмкін. Бірақ босану кезінде ауру міндетті түрде жұғады.**

-
- **Инкубациялық кезеңі бір күннен екі аптаға дейін созылады.**
 - **Создың ең алғашқы белгілері, ер адамдарда үрпіден басталады. Денесі қызып, қышынады, несепке іріңді зат араласып, кіші дәретке отырғанда қатты ауырсынады, үрпі қызарып, ісіп кетеді. Әйелдерде жатыр мойны іріңге толып, іштен төмен және белі ауырады. Несепке қан араласады.**

В,С ГЕПАТИТІ –

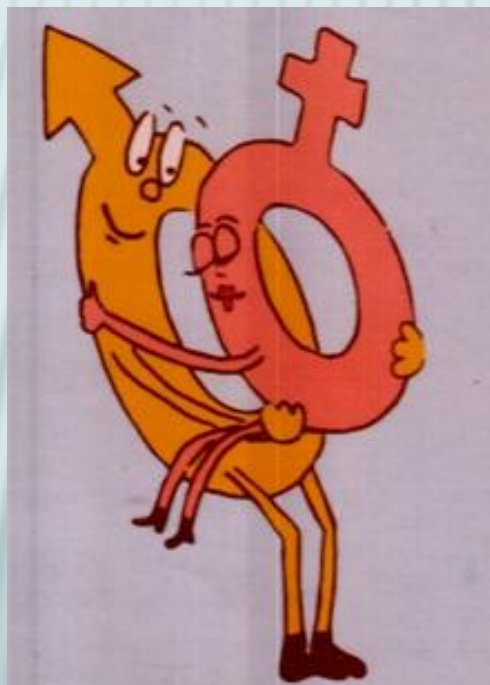
- Гепатиттің басқа формасы сияқты вирустық жұқпа болып табылады.

40% жағдайда С гепатитінің жұғу көзін анықтау мүмкін емес. Себебі бұл жұқпаның көптеген медициналық манипуляция кезінде т.б. Жағдайда ж

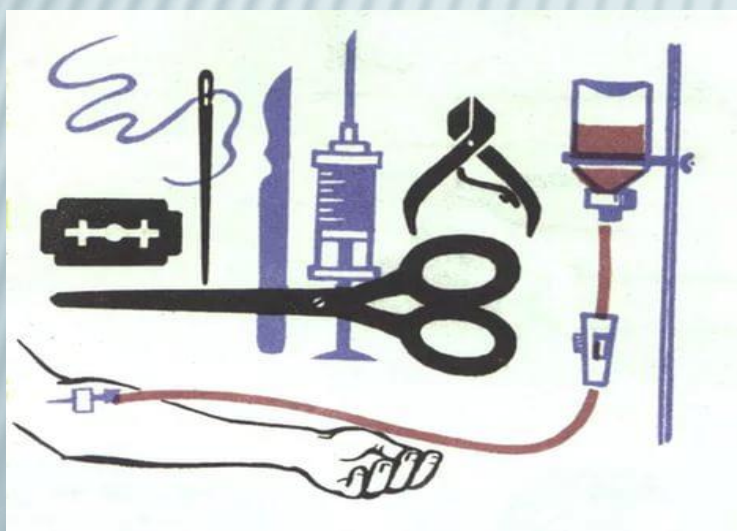
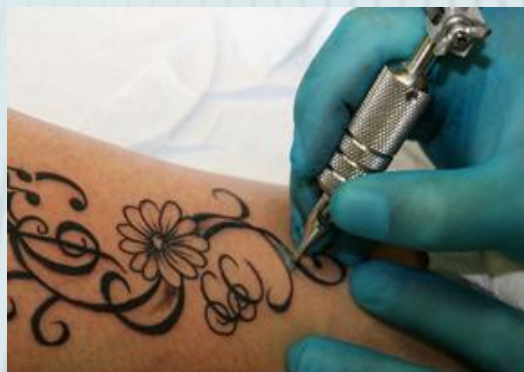
ҮШ ЖҰҒУ ЖОЛЫ БАР:

1) Ауру жұққан адаммен жыныстық қарым қатынасқа түсу;

ҮШ ЖҰҒУ ЖОЛЫ БАР:

2)Қан арқылы жұғу(қан құйған кезде);

ҮШ ЖҰҒУ ЖОЛЫ БАР:

- ❑ **3)Науқас анадан ауру балаға босану кезінде сирек жағдайда беріледі.**

Гепатиттің барлық формалары сияқты В және С формасының вирустары бауырды зақымдайды. В формасының С формасына қарағанда қаупі аз. С формасы көбінесе созылмалы сатыға өтеді (70–80% жағдайда). Бұл ауру симптомы жылдар бойы байқалмауы мүмкін.

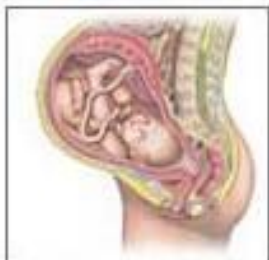
Гепатит симптомдары бірнеше аптада немесе 6 айдан кейін байқалуы мүмкін. Бұл кезде дене температурасы көтеріліп, әлсіздік пайда болады, буындар, бауыр ауырады және т.б. Гепатиттің В және С формасына диагноз қою қиын, себебі А гепатитіндегі сияқты «сары-ауру» байқалмайды.

незащищенный
секс

заражение
через инъекцию,
медицинские
инструменты

передача
от матери
к плоду

заражение
через кровь
(переливание,
контакт с кровью)

Жыныстық жолмен берілетін аурулардың алдын алу осы жұқпалардың барлық түрі үшін ортақ болып табылады. Ол міндетті шаралар кешенінен тұрады:

- 1) жекебас гигиенасын сақтау;
- 2) кездейсоқ жыныстық қатынастан сақтану және (немесе) мүшеқап (презерватив) қолдану;
- 3) міндетті алдын алу тексерілуден өту және ауру жұқпасына күмән туған жағдайда анализге қан тапсыру;
- 4) жалпы гигиеналық нормаларды сақтау, оны сақтауды басқа адамдардан талап ету – медициналық және косметикалық аспаптарды стерильдеу, гигиеналық тұрғыда сенімді орындарға бару және т.б.;
- 5) иммунитетті нығайту және саламатты өмір салтын сақтау.

Мемлекет тарапынан осындай жұқпа типтерін тарату тәуекелін төмендетуге бағытталған шаралар қабылданады. Бұған медициналық және балалар мекемелері қызметкерлерін және азық-түлік өнімдерін өндіру саласы жұмысшыларын міндетті медициналық тексерілуден өткізу және т.б. жатады.

ДЕСКРИПТОР: БІЛІМ АЛУШЫ

- ▣ **1.ЖИТС ауруын сипаттайды**
- ▣ **2.Мерез ауруын сипаттайды**
- ▣ **3.Соз ауруын сипаттайды**
- ▣ **4.В,С гепатиті ауруын сипаттайды**

ТАПСЫРМА «БЭКРОНИМ» ӘДІСІ

- Оқулықтағы мәтінді пайдаланып, кестеде берілген жыныс жолмен жұғатын ауруларды негізгі бергілері бойынша сипаттандар.

Ауру аттары	Негізгі белгісінің сипаттамасы (симптомдары)
ЖИТС	
Мерез	
Соз	
В,С гепатиті	

Білу және түсіну

1. Неге мерзімді медициналық тексеруден өтіп тұру керек екенін түсіндіріңдер.
2. «Жұқпалардың жұғу жолдары» дегенді қалай түсінесіңдер?

Қолдану

1. В, С гепатиті және ЖИТС қоздырушылары, осы жұқпалардың берілу жолдары арасындағы байланысты анықтаңдар.
2. Кездейсоқ жыныстық қарым-қатынастан сақтану себептерін атаңдар.

Талдау

1. Мерез бен соз ауруларын салыстырыңдар және талқылаңдар. Қайсы ауру қауіпті екенін және себебін айтыңдар.
2. Жыныс жұқпаларының алдын алу шараларын сызба түрінде бейнелеңдер.

КЕРІ БАЙЛАНЫС:

Жетістік баспалдағы

Жақсы
түсіндім

Түсіндім

● Сұрағым бар

Мүлдем түсінбедім

